

VAS ÉS FÉMMUNKÁS

Foala oficială a Uniunii Muncitorilor în Fer, Metal și Chimică din România || A româniilor vas, fém és vegyipari munkások országos szövetségének hivatalos közlönye

TELEFON: 4-50-13

Apare la 1 ale fiecărei luni // Megjelenik minden hó elsején
Redactor responsabil: RUSU SIMION

Redacția și Administrația:
BUCUREȘTI VI, STRADA CAZĂRMEI No. 11

Munkabérek — bérmozgalmak

Az ipari munkás létfenntartásának alapja a munkabér. Az egyéni vagy kollektív szerződésekben a munkabér képezi a legfőbb kérdést, mert nagyrészt attól függ a munkás jobb-léte, avagy nyomorúsága. A többi munkafeltételeknek is természetesen megvan a maguk jelentősége, azonban bármilyen jók volnának a munkafeltételek valamely vállalatnál, mitsem használ, hogyha a munkabérek nem felelnek meg az emberi létminimum legelemibb követelményeinek.

A munkakonfliktusok minden országban és az egész világon a munkabérek felemeléséért, a munkafeltételek megjavításáért keletkeznek.

A munkások béremelési követelést állítanak fel, a munkaadók vagy visszautasítják, vagy pedig jelentéktelen béremelést engedélyeznek. Innen származik a munka és a tőke közötti meg nem szűnő harc, állandó küzdelem, folytonos ellentét.

A munkabér a felek közötti szabad meg-egyezés tárgyát képezi. A munkaerő ugyanolyan jellegű áru, mint a piac bármely más áruja és ebben a jellegben a kereslet és kínálat törvénye szabja meg a bérviszonyt. Az, aki az árut eladja és aki azt megveszi, a termelés folyamatában tényezők, vagyis „munkás” és „munkaadó”.

Ennek az árunak, ennek a munkaerőnek az értéke egy szinten kellene álljon a piac többi áru értékének szintjével.

Azonban a munkaerő itt nálunk a legolcsóbb áru. A legolcsóbb, mert az, aki kínálja, leértékeli saját munkaerőjét; hiányzik belőle az öntudat egy megfelelő életszínvonal irányában, míg az, aki megveszi, igen szervezett és igen öntudatos ahhoz, hogy másik társát le ne konkurrálja.

A munkaerő a gyár kapuja előtt, vagy ritkább esetekben az állami közvetítők irodáiban keres alkalmazási lehetőséget. A munkások szakmai szervezeteiben nincs kiépítve a közvetítési rendszer, nincs közvetítési irodájuk, amelyen keresztül fenn lehetne tartani a munkabérek bizonyos szintjét.

A munkás örül, ha az üzemben bármilyen feltételek mellett alkalmazzzák és csupán az első hét leteltével ismeri meg bérviszonyát, amikor megkapja első fizetési borítékját. Igaz, a munka szabadsága elméletben biztosítva van; a munkásnak joga van másfelé menni, ha nincs megelégedve munkabérének magasságával. De ott, ahová megy, ugyanazt a helyzetet, ugyanazokat a munkabérfeltételeket találja. Nem marad a munkásnak más hátra, mint vagy elfogadja a kijelölt munkabért, vagy mint a kivert kutya, éhen pusztuljon.

Van azonban egy kiút ebből a zsákutcából: a munkásszervezkedés és összetartás eszméje közös gondolatban, közös célban.

A szervezkedés eszméje megfogant az ipari munkás agyában annak érdekében, hogy ebben a társadalomban, amelyben ő él, jobb sorsot, megfelelőbb munkabért és emberibb életet küzdjön ki a maga és övéi részére.

Mindazok, akik szervezettek, összetartanak; gondolatviláguk közös és egységes akarattal indítanak küzdelmet a törvényekben megengedett eszközök igénybevételével a munkabérek felemeléséért, a munkafeltételek megjavításáért és a törvényekben meghatározott jogok tiszteltbentartásáért. Ebben a közös érzésvilágban, amelyben a munkásérdek összehangolódik, összeolvadnak, eltűnik az ember egyéni önzése. Amikor felemelkednek a munkabérek, mindenki részesül a béremelke-

dési százalékban. A munkafeltételek megjavítása terén elért eredmények kihatással vannak a szakmában megszervezett és a munkakonfliktusban érdekelt összes munkásokra. Ha az ipari munkás, mint egyén, nem vívhat ki a maga és családja részére jobb életlehetőséget, mint szervezett kollektív munkaerő is csak óvatos intézkedések megtételével szabad utat nyitnia a munkabéremelési harcoknak.

Mindig a kérdés alapját és nem pedig a felszínét kell tekintetbe venni. Az előírt formai kötelezettségeknek eleget lehet tenni és az ügyet ebből a szempontból lehet rendezni, de ez még nem jelent béremelést. Maga a béremelés nehéz és komplikált kérdés. Itt az erők szembetalálkoznak egymással és ezek az erők rendszerint egyenlőtlenek. Az erőknek ebben a játékában, sajnos, nem mondhatjuk, hogy a munkásoktól áll fölényben.

A munkások szervezetsége némelykor gyengébb a munkaadók szervezetségénél és ebben az esetben a felsorakoztatott statisztikai adatok és érvek nem elég meggyőzőek arra, hogy a munkaadó elismerje a munkások jogos követelését. A munkások gyakran beleesnek még abba a hibába, hogy szervezetlenül, vagy néhány hetes, avagy hónapos szervezetséggel indulnak béremelési küzdelembe. Ha beiratkoznak a szakmai szervezetbe, türelmük elfogy; nem várják meg, hogy a szolidaritás gondolata mélyebb gyökeret verjen öntudatukban. Alig rügyezett a fa, máris gyümölcsöt várnak tőle. Ilyen feltételek között megindított küzdelmek vagy balul ütnek ki, vagy pedig eredményeik tiszavirág módjára hamar elmúlnak. Az elért eredmény után az öntudatlan munkás már nem látja célját a további járuléktüzetésnek, érzéketlen és indifferens marad a szervezet további célkitűzései iránt. Az ilyen munkás kompromittálja a harcok útján elért eredményeket, mert a munkaadó várja az alkalmas pillanatot, amikor visszaveszi, amit a helyzet kényszerítő hatása következtében adott. De kompromittálja a szakszervezeti eszmét is, mert közömbös neki ez a gondolkör.

Ezután nem szabad többé a múlt hibáiba esni.

A munkás megszervezését nem ott kell kezdjük, hogy ha a munkás a beiratást és néhány heti tagsági díjat befizette, akkor anyagi helyzete varázsszerűen jobbra fordul. Ábrándokat nem kell támasztanunk öntudat nélküli lelkiületében, mert ez nem használ sem neki, sem a szervezetnek. A munkásszervezkedést elsősorban eszmei ténnyé kell vinnünk. A szakmai szervezetbe bejött munkással meg kell ismertetnünk úgy a múlt, mint a jelen gazdasági és társadalmi élet történetét, mozgató rugóit, jelenségeit és törvényszerűségeit. Tehát arra az utra kell téríteni a beiratkozott munkást, amelyen haladva tisztába jön az eszmével, értékelni képes a cselekedeteket és tisztába jön önmagával. Ebben a tekintetben rendelkezésünkre állnak eszközök. Konferenciák, könyvtárak útján, de még a szakmai szervezetet uraló légkörből is minden munkás megszerezheti magának a legelemibb elméleti és gyakorlati tudást, amely alkalmassá teszi őt arra, hogy helyesen gondolkozzon és cselekedjen.

Az első járulék befizetésétől az öntudatos munkástípusig még hosszú utat kell megtenni. A szakmai szervezet anyagi és erkölcsi áldozatot, testvéri együttérzést, kitartást és erős meggyőződést követel minden tagjától. Hinni kell a munkásoktól jobb jövőjében.

A munkabéremelési mozgalmakban erőnk nem mindig a belépett tagok számához, hanem — öntudat szempontjából — inkább ezek minőségéhez kell viszonyítsuk. Mindig a valóságokból kell kiindulnunk, hogy valóságokhoz jussunk.

Amikor munkabéremelési mozgalmat indítunk, első feltétel az, hogy a mozgalomban résztvevő munkásoknak legyen egy bizonyos szervezeti múltjuk. Ha valamely üzem munkássága képtelen arra, hogy szervezeti múltat szerezzen a maga számára, akkor hogy volna képes még nagyobb feladatok elvégzésére, vagyis arra, hogy erejének végső megfeszítésével sikeres bérmozgalmat vezessen le?

E feltételen kívül, a gazdasági konjunktúra, a megrendelések kérdése, az élet-általános drágulása, mind szerepet játszanak a munkabéremelési mozgalom időpontjának a megválasztásában.

A jelen idők — amidőn az élet általános drágulása bekövetkezett tény — kényszerítik a munkást béremelési követelésre. A munkaadók mindenütt negatív — elutasító — választ adnak. Ezen okok miatt az elégedetlenség mindinkább felhalmozódik. Az egyedüli kiút az állam beavatkozása volna abban az értelemben, hogy az iparban foglalkoztatott munkások jelenlegi munkabéreit legalább 20-25%-kal emeljék törvényes uton.

A másik intézkedés, amely ugyancsak állami beavatkozás útján kellene történjen: a kollektív szerződés kötelező életbeléptetése és a minimális munkabér megállapítása.

A munkabérek felemelése, a minimális munkabér bevezetése, a kötelező kollektív szerződés törvénybeiktatása, a termelés fokozásához, a termelés minőségének javulásához vezetne, tehát a munkaadók sem veszítenének profitjukból.

Minisztertanácsi határozat a 10 órás munkaidő bevezetésére a hadfelszerelési gyárakban

750. számú határozat

A minisztertanács 1939 március 3-án tartott ülésén vizsgálat tárgyává téve a munkaügyi minisztérium 2641. számú jelentését, amely szerint felhatalmazást kér, hogy a hadfelszerelési vasipari üzemekben engedélyezhessen naponta 2 tulórát, évente több mint 3 hónapi időtartamra, azzal a feltétellel, hogy a tulórák legkevesebb 25% tulóradíjjal díjaztassanak és az engedély megadása a nemzetvédelmi, hadfelszerelésügyi és tengerészeti ügyi minisztériumok véleményezése alapján történjen;

tekintettel a nők és kiskorúak védelméről és a munkaidő szabályozásáról szóló törvény 34. cikkére, valamint a módosított törvény 2. cikkére, mely megjelent 1932 október 11-én a Mon. Of. 238. számában; tekintettel ugyanezen törvény 42. cikkére, valamint a módosított törvény 3. cikkére és a törvény végrehajtási utasításának 51. cikkére, amely a Mon. Of. 1932 december 23-iki 301. számában megjelent; tekintettel a nők és kiskorúak védelméről és a munkaidő tartamáról szóló törvény 44. cikkére és e törvény végrehajtási utasításának 53. cikkére.

D ö n t:

1. cikk. A munkaügyi miniszter felhatalmazást nyer, hogy a hadfelszerelést készítő vasipari üzemekben naponta 2 tulóraidőt engedélyezzen, évi több mint 3 hónapi időtartamra, azzal a feltétellel, hogy ezek a tulórák legkevesebb 25% tulóradíjjal díjaztassanak.

Ezek az engedélyek a nemzetvédelmi, a hadfelszerelésügyi, a légi és tengerészeti ügyi minisztériumok véleményezése alapján adhatók ki.

A ferdinándi és nadrági munkások bérmozgalmá

A ferdinándi és nadrági vasmunkások még a múlt év július havában indították bérmozgalmat és kollektív szerződés iránti követeléseiket betérjesztették az igazgatóságnak.

A konfliktus ügyében 1938 júliusban kitűzték az első tárgyalásokat, amelyek augusztusban és november hónapokban folytatódtak, anélkül, hogy a felek megegyezésre jutottak volna. A tárgyalások átmentek az 1939. évre is, azonban a február 3-án tartott tárgyalások sem tisztázták a helyzetet. Február 28-án ismét összeültek a felek tárgyalni Hanes temesvári munkaügyi felügyelő elnökle mellett. Ez alkalommal hosszas, 48 órán át tartó tárgyalások után végre megegyezés jött létre a munkabérek felémelése tekintetében. A munkásokat Gârbovean Simion Timiş-tartományi szakszervezeti titkára, továbbá Robnic Ioan, Schmidt Adolf, Decola Anton, Kastil Ioan, Kochim Iosif, Pettini Ioan, Focht Engelbert, Lădaru Ioan és Beasutti Engelbert mint küldöttek képviselték a tárgyalásokon. A gyárak igazgatóságait Protopopescu, E. Pucerea és W. Fuhrman igazgatók képviselték.

Annak érdekében, hogy ez a hosszú, kilenc hónapig tartó munkakonfliktus végre megoldáshoz jusson, a munkások delegátusai a legmesszebbmenő jóakaratról és megbékélési szándékról tettek tanubizonyosságot, amely szándék azonban az igazgatóság csökönys magatartása miatt mindig meghiúsult.

A munkásküldöttek igénybevették a rendelkezésre álló összes lehetőségeket, közbenjárásokat a munkakonfliktus békés rendezése végett. Érdekes a munkaadók felfogása bizonyos körülmények között. Amíg a munkaadóval szemben nem támasztasz béremelési követeléseket, addig fegyelmezett, rendes, megbízható munkásnak nyilvánít; amikor azonban emberibb megélhetést, megfelelő munkabért,

anyagi javulást, kollektív szerződést követel, akkor a munkaadói „jó” vélemény rögtön megváltozik. Ma nem vagy már az, ami tegnap voltál; nem minősítenek többé fegyelmezett, rendes munkásnak, hanem „lázadó” vagy, akit büntetni kell. Ebben a színben voltak feltüntetve a fegyelmezett nadrági és ferdinándi vasmunkások attól a pillanattól kezdve, amikor felállított követeléseikből nem akartak több engedményt tenni. Pedig előzőleg termelési kapacitásuk, fegyelmeztségük elismert volt az igazgatóság részéről. Végül is a béremelés tekintetében a következő megegyezés jött létre:

Munkabérek napi	60 lejig	15% béremelés
"	" 61—80 lejig	8% "
"	" 81—100 "	6% "
"	" 101—120 "	4% "
"	" 121—150 "	3% "
"	" 151—200 "	2% "

Az utóbbi kategória, a 2% béremelés, a vezérigazgatóság utólagos jóváhagyásával léphet életbe.

A béremelés 1939 február 1-től lép életbe.

Ha az elért béremelés nem is elégíti ki a nadrági és ferdinándi munkások igényeit, mégis azt mondhatjuk, hogy a javulás irányának utján léptek tettek. A béremelés a munkástömegek szerveztségének és szolidaritásának az eredménye, amely tömegek az eléjük tornyosuló akadályok ellenére kitartanak a maguk szerveztsége mellett. A múlt harciban megerősödve és tudatában a munkaadói erőviszonynak és befolyásnak, ez a tömeg meggyőződést szerzett magának arról, hogy a munkaviszonyok javulását és a munkabérek emelését lépésről lépésre szervezeten és összetartóan lehet elérni.

Az állami fémhányák munkásainak bértárgyalása

Az erdélyi állami fémhányák munkásainak kollektív szerződése március 31-én lejárt. Az új kollektív szerződés megújítása, valamint a munkabérek felémelése érdekében történő tárgyalások február 6—7-én kezdődtek meg Clujon, Târnovean munkaügyi felügyelő elnökle mellett.

A hunedoarai vasmunkásokat Gârbovean Simion Timiş-tartományi vasas titkár, továbbá Petrovan Gavril, Petre Alexandru, Pleşa Traian, Repede Victor és Toma Ioan szaktársak képviselték. A bányász munkásokat Eftimie Gherman szövetségi titkár képviselte, valamint a különböző helységek bányásküldöttei.

A felek tárgyalás alá vették a memorandum összes pontjait és a legtöbb pontban megegyezésre jutottak, kivéve a béreket érintő pontok tekintetében.

A munkások küldöttei 15% általános béremelést követeltek.

Az állami üzemek képviselői 10% bércsökkenést javasoltak. Később javaslatukat odamódosították, hogy 3% béremelést és 3% haszonrészesedést adnak. E javaslattal szemben a munkásküldöttek 7% munkabéremelést és 3% haszonrészesedést kértek.

Mivel a munkaadók küldöttei elutasították a munkások részéről tett utolsó javaslatot, a munkaügyi felügyelő a konfliktust döntőbíró-ág elé utalta.

Az állami fémhányák munkásainak konfliktusa tárgyában most már a Semmitőszék fog döntést hozni.

A döntőbírószágban a vasmunkásokat Gârbovean szaktárs, a bányász munkásokat Gherman szövetségi titkár mint rendes tagok, Botici Romulus nagybányai kerületi titkár mint póttag képviselik.

Hinni akarjuk, hogy a döntőbírószág a bérek kérdés tekintetében a munkások követelését méltányolni fogja, tekintettel az egész országra kiterjedő általános drágulásra.

Egyébként a fémhányák megbízottai is elismerték az általános drágulást, melynek következtében 3+3%-os béremelést ajánlottak fel a munkások részére.

Az állam jó példával kell előljárjon és a lehetőség határain belül magáévá kell tegye a munkások követeléseit.

Lapzártakor értesülünk, hogy a döntőbírószág már meghozta döntését az állami fémhányák munkásainak kollektív szerződése és béremelése tekintetében. A döntés szerint a munkások 5% béremelést és 3% haszonrészesedést kaptak.

Szervekedtek a közegészségügyi minisztériumi műhely munkásai

A közegészségügyi minisztérium műhelyeinek vasmunkásai Bucureştiben két ízben tartottak megbeszélést Ilie Pălişoiu vezetésével. A tanácskozások napirendjén a vasmunkások szervezkedésének a kérdése szerepelt.

Pălişoiu szaktárs szépen felépített beszéd keretében mutatja ki a munkások szervezkedésének céljait és törekvéseit; rámutat arra, hogy több jogot, jobb megélhetési viszonyokat csak a szervezkedés útján lehet elérni. Adatokkal mutatja ki a szervezett és szervezetlen munkások munkabérei között fennálló különbséget. A szervezett munkások munkafeltételei és munkabérei mindig jobbak és magasabbak, mint a szervezetleneké.

Felszólaltak a gyűlésen Dumitru Dumitru, Săvulescu Vasile, Lucian és még több szaktárs, akik a műhely rossz viszonyait tették szóvá. Jellemző, hogy az itt dolgozó munkások még nem ismerik a fizetési szabadságot.

A felszólalások után az összes vasmunkások elhatározták, hogy egyöntetűen belépnek a szakmai szervezetbe.

Megválasztották egyben a műhely bizalmiférfiit a következő szaktársak személyében: Săvulescu Vasile, Dumitru Dumitru, Lucian Ionescu, Tănăsescu D. brică és Radu Farcaş. Utasítást kaptak a bizalmiférfiaktól arra, hogy a szervezkedést minél szélesebb körre terjesszék ki.

Pălişoiu Ilie szaktárs megbízást kapott, hogy a szakmai szervezet vezetőségi ülésén tegyen javaslatot a helyi csoport felállítására azon a környéken (Comuna Apărătorii Patriei), ahol dolgoznak, tekintettel arra, hogy az egy vasipari centrumot képez. — Sikert kívánunk a vasas szaktársak jövő küzdelmének.

A Focşani-i vas- és villamosági munkások csoportjának megalakulása

A Focşani-i vas- és villamosági iparban dolgozó munkások március 5-én tartották meg helyi csoport alakuló közgyűlésüket, amely az „Aldunai” szakmai szervezethez tartozik.

Alecu szaktárs, a gyűlés elnöke, ismertette a szakmai szervezetekről szóló törvényt, valamint az alapszabályok rendelkezéseit; egyben a szakmai szervezkedés fontosságáról tartott előadást.

Az alakuló gyűlés az új vezetőség választására tért át és a vezetőségbe a következő szaktársak lettek megválasztva. Vezetőségi tagok: Gheorghe Ene, Costică Ghimes, Emil Gaulie, Gustav Kott, Dimache Umitru, Alfred Ciubuschi, Toma Lupenschi, Nicolae Erhan. Póttagok: Moraru Pandei és Vasile Stuparu.

A vezetőség alakuló ülésén a különböző tisztségeket a következőképp töltötték be: Elnök Gheorghe Ene, alelnök Costică Ghimes, titkár Gustav Rott, pénztárnok Dimache Umitru, vezetőségi tag Emil Gaulie, ellenőrök Alfred Ciubuschi, Toma Lipenschi és Nicolae Erhan.

A különféle helyi ügyek megtárgyalása után az új elnök az alakuló közgyűlést bezárta.

A zárneşti vas- és villamosági munkások helyi csoportjának megalakulása

A zárneşti vasmunkások február 26-án csoportalakuló gyűlést tartottak. Az alakuló gyűlésen a cellulozé- és papírgyárak vasmunkásai vettek részt.

Fazekas szaktárs megnyitó beszédében rámutat arra, hogy az új szakmai szervezetekről szóló törvény értelmében ma megalakítjuk a zárneşti vas- és villamosági munkások helyi csoportját, amely a Bucegi-tartományi szakmai szervezethez fog tartozni. Az elnök javaslatára az alakuló gyűlés öntagu jelölőbizottságot küld ki, amelynek tagjai: Manea Nicolae, Horvát Ştefan, Kiss Ernő, Richter György és Bidiga Alexandru szaktársak.

Rusu szaktárs, szövetségi titkár, a munkásszervezkedés szükségességéről tart kimerítő előadást és összetartásra szólítja fel Zárneşti vasmunkásait a megalakuló helyi csoport kebelében.

A közgyűlés ezután a kandidáló bizottság javaslatára az új vezetőség megválasztását ejti meg az alábbiak szerint:

Elnök Fazekas György, alelnök Horvát István, pénztárnok Flucuş Victor, másodpénztárnok Barbu Gheorghe, titkár Albu Ioan, ellenőrök Richter György és Kis Ernő, vezetőségi tagok Farkas Arnold, Tókes Béla.

Több helyi ügy letárgyalása és elintézése után az elnök az alakuló közgyűlést bezárja.

ABuşteni-i vasas helyi csoport megalakulása

Március 19-én a Buşteni-i vasas szaktársak megalakították a vasmunkások helyi csoportját.

Rusu szaktárs szövetségi titkár a szakszervezeti mozgalom jelentőségét és eredményeit vázolta a megjelent szaktársak előtt.

Ezután a jelenlevő vasas szaktársak kimondták a helyi csoport megalakulását és megválasztották a csoport vezetőségét, amely a következő: Elnök Clinclu Dumitru, alelnökök Niculescu Ioan, Debreţi Alexandru, titkár Nicolescu Petre, pénztárnok Matei Gheorghe, vezetőségi tagok Nicolae Matei, Florea Gh., ellenőrök Popescu Nicolae, Paul Drăghicescu.

Itt említjük meg, hogy ugyanezen a napon megalakult a Buşteni-i vegyipari munkások helyi csoportja is.

A hunedoarai vasas csoport közgyűlése

A hunedoarai vas- és villamosági munkások helyi csoportja január 31-én tartotta meg közgyűlését.

Gârbovean szaktárs ez alkalommal a munkásszervezkedésről, a szociális biztosításról tartott kimerítő előadást.

A közgyűlés a csoport vezetőségébe a következő szaktársakat választotta meg. Vezetőségi tagok: Petrovan Gavril, Repede Victor, Florea Francisc, Gostian Carol, Petran Alexandru, Marian Dumitru, Timar Nicolae, Dăneasa Gheorghe, Oravetz Venel, Budai Ferenc, Bocan Petru, Lazar Iosif. Póttagok: Ormoş Constantin, Truţa Petru, Haşin Ioan, Muntean Ştefan, Zlatki Ioan és Dregan Ioan. Ellenőrző bizottsági tagok: Budău Irimie, Muntean Anton.

A vezetőség alakulási ülésén meg lettek választva: elnök Petrovan Gavril, alelnök Repede Victor, pénztárnok Florea Francisc, jegyző Gostian Carol. Megválasztottak még 39 bizalmi férfit az üzem különböző osztályaiából.

Az új elnök szolidaritásra szólítja fel a tömeget és a közgyűlést ezzel bezárja.

Nyilatkozat

Alólirott Braun Károly Bocşa-Montană-i lakos, ezután mondok köszönetet a reşitai 430-as műhely munkásainak, amiért betegségem ideje alatt gyűjtés útján 5420 lej anyagi támogatásban részesítettek és ezzel elősegítették a gyógyulásomat.

Bocşa-Montană, 1939 március 6.

Carol Braun

A tőke összetétele

A mai társadalom legjellemzőbb tulajdonsága, mely minden előző társadalomtól megkülönbözteti, a tőkés termelési mód.

Ennek lényege az, hogy a munkás csak munkaerejével vesz részt a termelésben; a munkaeszközök, a munkatárgy és a kész munkatermék nem a munkás, hanem a tőkés tulajdonát képezik. A munkás saját munkája termékének csak egy részét veheti meg munkabérére, a többi része a tőkés tulajdona marad.

A tőke tehát a mai társadalomban évről-évre hasznot, kamatot hajt. Erre való tekintettel mondhatjuk, hogy a tőke nem más, mint értéket létrehozó érték.

A fejlett munkaeszközök, munkát megtakarító gépek teszik lehetővé, hogy a munkás értéktöbbletet termeljen, több értéket, mint a saját munkaerejének értéke naponta.

Az, hogy ezen munkaeszközök kevés ember tulajdonát képezik és az emberek nagy tömege semmiféle munkaeszközzel nem bír, teszi lehetővé a kizsákmányolást, vagyis az értéktöbblet lefoglalását a tőkésnek számára.

Vizsgáljuk most meg, mely részei a tőkének szerepelnek az értéktöbblet termelésében. Valamely tőkésnek van bizonyos nagyságú készpénze, melyet tőkévé akar tenni, termelni akar vele. Hogy ezt megtehesse, tőkét eloszt is kétfelé fogja osztani: egyik részén meg fogja venni a telket, föl fogja építeni a gyárat, be fogja rendezni a szükséges gépekkel. Tőkájének ezen részét nevezik a közgazdaságtanban *álló tőkének*. Tőkájének többi részét együttesen nevezik *forgó tőkének*. Ezen elnevezéseknek az az értelme, hogy a gyárba és gépekbe befektetett tőke huzamosabb időn át onnan ki nem vonható, újra készpénzalakba nem hozható, hacsak az üzemet a maga egészében el nem adja a tulajdonos.

Ellenben a forgó tőke, mihez a munkabérekre kiadott összegek tartoznak, a termelés folyamán, midőn a kész munkatermékeket a tőkés átadja, ismét készpénzalakot ölt. Az álló tőke igen hosszú ideig megmarad egyazon formában; a forgó tőke forog, alakját egyre változtatja. Az álló és forgó tőke megkülönböztetésénél fontosabb az *állandó tőke* és *változó tőke* elkülönítése.

Változó tőke alatt érteni kell a tőkés tőkájének azon részét, melyet az munkabér alakjában vet a forgalomba; munkabérként fizet ki munkásainak.

Állandó tőke alatt értjük a tőke minden egyéb alkatrészét: telket, épületet, gépeket, nyers- és segédanyagokat együtt. A változó és állandó tőke megkülönböztetése rendkívül fontos az értéktöbblet termelésére nézve.

Midőn a tőkés termel, tőkéje különböző részének értéke más és más aránya megy át a termék értékébe.

Egy példa jobban megvilágítja gondolatmenetünket.

Tegyük föl, hogy valaki berendez egy gyárat, mondjuk az egyszerűség kedvéért egy székgyárat.

A telek és a gyárépület kerüljenek kerek 100.000 leibe. A gépberendezés szintén 100.000 leibe.

Tegyük föl továbbá, hogy a termelt széket havonta eladja és a pénzt megkapja érte; így mindig egy hónapra való nyersanyagot, ez esetben fát kell vennie, egy hónapra való segédanyagokat (fűtő és világítóanyagokat stb.) Végül még annyi pénzének kell lennie, hogy munkásainak munkabérére egy hónapon át ki tudja fizetni.

Tegyük föl, hogy elhasznál havonta 40.000 lei áru nyers- és segédanyagokat és kifizet 25 munkásnak havonta átlag 4000 lei munkabért, ami 100.000 leire rug.

Ez esetben van neki 240.000 lei állandó és 100.000 lei változó tőkéje.

Tegyük föl, hogy termel és elad havonta 1000 darab széket: mibe kerül neki a szék darabja?

Kifizetett 100.000 lei munkabért; jut belőle egy székre . . . . . 100 Lei
Elhasznál 40.000 lei áru nyers- és segédanyagot; jut egy székre . . . . . 40 Lei

A gépek munkaközben kopnak, javítani kell őket; idővel, mondjuk átlag (a javítást bele-

számítva) 10 év = 120 hónap alatt ki kell cserélni őket. Értékük havonta kisebb lesz:

100.000 : 120 = 8.333 leivel, jut belőle egy székre . . . . . 0.83 Lei

Az épületek (javítást beleszámítva) 50 év = 600 hónap alatt pusztulnak el. Értékük havonta kisebb lesz:

100.000 : 600 = 166 leivel; jut belőle egy székre . . . . . 0.17 Lei

Belekerül tehát neki egy szék 141 leibe. Mint minden dolognak általában, a széknek az értéke is egyenlő a benne foglalt munkamennyiséggel. A széknek az értéke mindenestre nagyobb lesz, mint amibe a tőkésnek az előállítására kerül; hiszen különben nem volna haszna a termelésből. A szék értéke kiadódik a benne foglalt értékek összegéből.

Világos, hogy az állandó tőkerészek értékei azáltal, hogy átmentek különböző alakból székalakba, nem szaporodtak meg, csak a változó tőkerész, a munkabérbe fektetett tőkerészlet termelhet új értéket. A székben tehát a következő értékek lesznek:

Az elhasznált 40.000 lei nyersanyagból egy székre jutó nyersanyag értéke, úgy mint előbb . . . . . 40 Lei
A gépek kopás által megfogyott értékéből egy székre jutó részlet, mint előbb . . . . . 0.83 "
Az épületek pusztulása által megfogyott értékéből egy székre jutó részlet, mint előbb . . . . . 0.17 "
Összesen . . . . . 41 Lei

41 lei az a régi munkamennyiség, a régi érték, mely minden egyes székbe a termelés folyamán átmege; itt szaporulat nem mutatkozik.

Hogy állunk azonban a munkabérre kiadott 41 lejjel?

Ezen 41 lejjel, vagyis a változó tőkének egy szék termelésére eső részletével meg van fizetve a munkaerő értéke, vagyis a fenntartására szükséges élelmiszerek értéke.

Amde tudjuk, hogy a munkaerőnek az a tulajdonsága van, hogy egy napi használattal több értéket termel, mint amennyi érték a fenntartására szükséges élelmiszerekben foglaltatik, vagy más formában, a munkás fél-napig dolgozva meg tudná termelni egész napi szükségletét. A tőkés azonban mégis egész napig dolgoztatja, mert egész napi munkaerejét vette meg.

Ez esetben egy szék termelésénél munkabérre kiadott 100 lei nem ugyanannyi, hanem 100 lei új értéket fog termelni. Egy-egy széknek az értéke tehát nem 141, hanem 241 lei lesz. És ha a gyáros értékén adja el, minden széken 100 lei tiszta haszna lesz.

Vagyis az értéktöbbletet, a tőkés hasznát, mindig a változó tőkerészlet értékzsaporodása idézi elő; az állandó tőke értéke változatlan megy át a termelvénybe.

Az az arány, melyben valamely vállalat összes tőkéje állandó és változó tőkére oszlik, rendkívül különböző. Vannak iparágak, például a szabó- vagy cipészipar, ahol aránylag kicsi az állandó tőke és nagy a változó tőke. Más szóval kevesebb pénz kell gépekre, műhelyre, nyersanyagra és aránylag sok munkabérre.

Vannak viszont oly iparágak, például gépgyártás, hajógyártás, ahol óriási befektetés szükséges, viszont aránylag kevés munkás dolgozik bennük.

Az arány, melyben különböző szakmabeli vállalatoknál az össztőke állandó és változó tőkére megoszlik, az illető technikai viszonyaitól függ. Az állandó és változó tőkerészek arányát a tőke *organikus összetételének* nevezük.

Valamely tőke, melyben nagy az állandó és kicsiny a változó rész, magas összetételűnek, melyben az állandó rész kicsiny, a változó nagy, alacsony összetételűnek nevezük.

Azt az arányt, amely a munkásnak bér alakjában fizetett érték nagysága és az általa termelt értéktöbblet között fennáll, *kizsákmányolási hányadnak* nevezük.

Fentti példában föltettük, hogy a munkás egy napi munkával kétannyi értéket termel, mint amennyit bér alakjában kap; ez esetben a kizsákmányolási hányad $\frac{\text{értéktöbblet}}{\text{munkabér}} = 100\%$.

Ugyanezt másképp is kifejezhetjük: Azt az időt, mely szükséges, hogy a munkás saját bérére megtermelje, szükséges munkaidőnek, amit ezen túl dolgozik, túlmunkaidőnek nevezünk.

A munkás munkaidejének fele alatt meg tudná termelni mindazt, ami létfenntartására szükséges, mindazt, amit munkabérére megvásárolhat.

A másik felében a munkanapnak a munkás túlmunkát végez; az ezen időben termelt érték nem szükséges saját bérének megteremtéséhez; ezen érték a tőkésé lesz, aki azt ki is zsákmányolja.

Iosif Receanu

Receanu Iosif 1939 február 19-én meghalt. Hirtelen és nemvárt halála nemcsak általános részvételt kellett mindazok részéről, akik ismerték és becsülték, hanem a munkásmozgalmat is súlyos veszteség érte.

Receanu elvtárs 1889 augusztus 6-án született Fogarason; földműves szülők gyermeke volt. A szabómesterséget tanulta ki és mint szabósegéd dolgozott Budapesten, Bécsben, Berlinben és Párisban, ahol megismerkedett a modern munkásmozgalmal.

Proletár öntudata már kezdetben is mély gyökeret vert lelkületében s egész életén át megmaradt meggyőződésében, hitt a munkásmozgalmat is súlyos veszteség érte.

A munkásmozgalomba 1910-ben lépett be egyszerű tagként, de rövid időn belül igen értékes aktív vezetőjévé vált a szakszervezeti mozgalomnak.

Receanu Iosif aktivitása felölelte a szakszervezeti, kulturális, politikai és szövetkezeti mozgalmakat egyaránt.

1916 január 1-én az erdélyi és bánáti szociáldemokrácia párt titkári tisztségét foglalta el, amelynek székhelye Sibiu volt. Később Petroşenibe költözött és itt a szakszervezeti mozgalomban, a zsilvölgyi munkásság kulturális emelésében állandó tevékenységet fejtett ki. Mint a munkásság részéről megválasztott városi tanácsos is nagyszerű szervező erőnek bizonyult.

1930 évtől a bukaresti szakszervezeti mozgalomban vett részt. A dohánygyári munkások szövetségének 3 éven át volt a titkárja, majd a „Solidaritatea” szövetkezet vezetését vette át, ahol haláláig működött.

Gyászoljuk Receanut, akinek még élni kellett volna, családjának és munkásmozgalmunknak érdekében. Siratjuk őt mindazok, akik ismerték és értékeltük: gyászoló családjának ezuton fejezzük ki őszinte részvétünket.

Receanu temetése február 21-én, délután félhárom órakor ment végbe a bukaresti hamvasztó kápolnában. Emlékét a szervezett munkásság örökké megőrzi.

A szászrégeni csoport megalakulása

A szászrégeni vasmunkások február 26-án tartották meg a csoport alakuló közgyűlését Mureş tartományban. Az alakuló gyűlésen résztvett Veress Dániel szaktárs, mint a marosvásárhelyi helyicsoport kiküldöttje, aki részletesen vázolta a szakszervezetbe való tömörülés szükségességét.

Az alapszabályok felolvasása és elfogadása után az alakuló közgyűlés a vezetőség választását ejtette meg a következő szaktársak személyében: Elnök Matei Ioan, alelnök Geréb Ernő, titkár Kovács Stefan, pénztárnok Mentele Emil, másodpénztárnok Suceava Gheorghe, jegyző Tina Ferenc, vezetőségi tagok Szabó György, Medor József, Kádár József, Piszár Gusztáv, Nagy Ferenc és Veszti József. A vezetőség megválasztása után az elnök a közgyűlést bezárta.

A Boldeşti-i csoport megalakulása

A Boldeşti-i vasmunkások január 31-én alakuló közgyűlést tartottak.

Drăghiceanu Ioan elnök szavazásra teszi az alapszabályok elfogadását és a csoport alakulását. A közgyűlés az alapszabályokat egyhangulag elfogadja és egyben kimondja a Boldeşti-i vas- és villamosági munkások helyicsoportjának megalakulását.

A közgyűlés ezután a vezetőség megválasztását ejtette meg, amelynek tagjai lettek: elnök Ioan Drăghiceanu, alelnök Romanic Gheorghe, titkár Cizmaru Gheorghe, pénztárnok Nuţă Gheorghe. Vezetőségi tagok: Curcă Dumitru, Gheorghe Marin, Constantin A. Ţiţei. Póttagok: Aurel Popescu, Vlad Buiac, Bucur Traian, Nicolae Stelian, Popescu Gheorghe. Ellenőrző póttag Patrăşcoiu Ioan.

Az alakulási formások elintézése után az elnök a közgyűlést bezárja.

Valamit a drágaságról

„Drága” és „drágaság” fogalma nem független valóságok kifejezői, hanem ezek az árak és a jövedelmek közötti bizonyos viszonyt mutatják ki. Ha például bizonyos időpontban emelkednek a munkabérek és ezzel egyidőben emelkednek az árak is, senki sem fog erre a körülményre különösebb figyelmet fordítani. Ha azonban az árak olyan időpontban emelkednek, amikor a bérek esési tendenciát mutatnak, vagy megmaradnak álló viszonyban, avagy lassabb tempóban emelkednek, mint az árak általános emelkedése, akkor a közvélemény felfigyel és mindenki megállapítja az élet általános drágulását. Ebben az esetben az árak és a munkabér közötti egyensúly felbomlik és a fogyasztó vásárlóképesége csökken.

Ha az egyensúly felbomlása az árak és a munkabérek között huzamosabb ideig áll fenn, az ilyen helyzetnek komoly következményei lehetnek úgy gazdasági, mint társadalmi szempontból.

A bér munkások vásárlóerejének hosszabb időn át való csökkentése — mint akik a városok lakosságának nagy tömegét képezik — az életstandard általános leromlásához vezet. A redukált jövedelemmel rendelkező kategóriákat, vagyis a munkásokat érintő alacsony életstandard az életnivó oly csökkenését idézi elő, amely a munkástársadalom létét komolyan veszélyezteti.

Attérve a központi statisztikai hivatal által kibocsátott adatok megvizsgálására, amelyek az élet drágulására vonatkoznak, megállapítást nyer, hogy az utóbbi hónapok alatt az általános drágulási indexszám emelkedést mutat, míg az egyes cikkek árai, valamint az élelmiszerek kevésbé emelkedtek. A ruházati, lábbeli és tüzelőanyagok erősebb drágulási tendenciát mutatnak.

Itt közöljük az egyes nagytömegű fogyasztási cikkek árának százalékos emelkedését, viszonyítva az 1939. év február havi árakat az 1938. év február havi árakhoz:

Amerikai vászon	---	---	+ 38%
Ruhaszövet	---	---	+ 29%
Tojás	---	---	+ 25%
Disznóhús			
Vaj	}	---	+ 16%
Zsír			
Zefir	---	---	+ 12%
Férficipő	---	---	+ 8%
Felvágott	}	---	+ 7%
Rizs			
Jambou	---	---	+ 6%
Tüzifa	---	---	+ 2%

Amint látjuk, a legnagyobb emelkedést a tömegfogyasztást képező textilcikkek érték el. Ezen árak emelkedésének az a magyarázata, hogy részben emelkedett a nyersanyagok ára is. A külföldről behozott nyersanyagok ára valóban gyors emelkedési tendenciát mutatnak, ami annak tulajdonítható, hogy a kifizetéseket a szabadpiacon vásárolt devizákkal kell eszközölni.

Az árak emelkedésének eme időpontjában a munkabérek majdnem semmit sem emelkedtek. Ha az 1929. évi munkabéreket vesszük alapul, mint amelyek 100-zal egyenlők, akkor az 1939. évi február havi munkabér színvonal 67.5. Ugyanazon időben az életnivó București-ben 100-ról 76.4-re csökkent. Tehát a 12% különbözet, amely a munkabér színvonal (67.5) és az életdrágulási színvonal (76.4) között fennáll, jelenti az életstandard általános csökkenését.

A valóságban az életstandard csökkenése nagyobb is lehet, ha figyelembe vesszük, hogy a drágulási index nem hű tükre az élet általános drágulásának, mivel ez az indexszám általában relatív árakat, valamint maximalizált árakat foglal magában.

Azonkívül a bérindex a névleges munkabérekét jegyzi fel anélkül, hogy figyelembe venné az 1938. év április havi adóemelését és most legutóbb a társadalombiztosító járulék emelését.

Ennek a helyzetnek következtében értékelhetjük az élet drágulása és a munkabérnivó közötti valódi különbözetet, amely különbözet 1937 év közepétől meg nem szűnően emelkedett és amely 1939 február haváig elérte körülbelül a 18%-ot.

A városi lakosság fogyasztási képességének csökkenése érzékeny hatást váltott ki az általános gazdasági életben.

Igy a „Gazdasági konjunkturát tanulmányozó román egyesület” adatai szerint a kézműipari termelés 1938-ban 3%-kal csökkent 1937-hez viszonyítva, míg a textilipar termelésének százalékos csökkenése még nagyobb, vagyis 12.4%.

A cipőiparban nem mutatkoznak csökkenési jelenségek, mivel a katonai megrendelések bőven kárpótolják a polgári megrendelések hiányait, úgy hogy a cipőipar az 1938. évben nem szenvedett a városi lakosság fogyasztóképeségének csökkenése miatt. A fent kimutatott tények világosan bizonyítják, hogy az élet drágulásával szemben a munkabérek változatlanul maradtak, aminek következtében a munkástömegek vásárlóképesége és életstandardja sokkal alacsonyabb, mint volt 1929 évben.

Ebből két következmény származik, melyek jelentőségét az illetékes fórumok pillanatig sem szabad, hogy figyelmen kívül hagyják, és pedig: gazdasági, azután biológiai következmény, mint amely a rossz táplálkozás következtében áll elő.

A helyzetet ebből a szemszögből bírálva, az ország vezetőinek kötelessége úgy emberi, mint nemzeti szempontból, hogy a kérdés rendezése ügyében sürgős intézkedéseket tegyen. Mivel azonban az élet drágulását megakadályozó rendelkezések — maximális árak bevezetésével — nem érnek el megfelelő hatást, intézkedéseket kell tenni a munkabérek általános emelésére. Ez volna a könnyebb, igazságosabb és hatásosabb megoldás. Mert ha emelkedni fog a nagy tömeget képező városi munkásság fogyasztóképesége, ezzel emelkedni fog az ipari termelés térfogata, ami végeredményben az általános jólétet mozditja elő.

Ez az a cél, amelyet országunk vezetői minden bizonnyal megvalósítani törekednek. Ezért bizalommal, de egyben türelmetlenül várjuk a javulás útján történő bátor intézkedések megtételét.

Panaszok Nadrágról

A nadrági vasas szaktársak panaszt emeltek a „táblaosztály” mester embertelen bánásmódja ellen. A mester ur a szudéta vidékről került Nadrágra. Amikor idejött, hadilábon állott a szaktudásával, azonban itt megtanulta a mesterséget. Végeredményben az nem szegyen, ha valaki idegenből jött, itt megtanul dolgozni, hisz ez nem első és talán nem is utolsó eset. A szegyen az, hogy a szudéta mester ur rosszabb bánásmódban részesíti a munkásokat, mint az elmúlt korszakok rab-szolgáit.

Mesteri minőségét is itt szerezte meg az igazgatóság jóvoltából. Ennek a minőségnek ellenértékéül csupán az a kíváncsi, hogy minél durvább, minél nyersebb legyen a munkásokkal szemben.

Ebben a minőségben nagyszerűen megfelel hivatásának. Állandóan káromkodik és szidja a munkásságot. Azt a munkást, aki ellenáll a gorombaságoknak, kegyetlenül elbocsátja a munkából. Így a „táblaüzemben” mindig feszült a hangulat. Amikor a munkások közül védelmére védőbört kérnek, azt a választ kapják, hogy hozzanak hazulról. Hetenként kétszer cserélik a hengereket, amikor a munkás kénytelen szabadkézzel megfogni a forró hengert, mert az üzem nem bocsátja rendelkezésre a szükséges védőanyagokat. E hanyagság miatt az égésből származó balesetek száma napról-napra megsokszorozódik. A mester ur mindig siet, állandóan sietős dolga van. Ott áll mindig a munkás háta mögött és kiabálja: „haide, haide!” (gyerünk, gyerünk!) Ezt a szót tanulta meg románul: haide, de ezt jól megtanulta.

Tanácsos volna, ha a mester ur alább-hagyna egy skálával és ne üldözze a munkást, ha van indok, ha nincs, mert végeredményben van a munkás türelmének is végső határa és ezen a határon túl a mester ur önkényeskedései semmi körülmények között sem tűrhetők meg.

A zernesti munkásságnak lesz saját munkásothona

A zernesti vegyipari munkások szakmai szervezete március 9-én a vasas helyicsoport vezetőségével közös gyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy megkezdik a munkásothon felépítését.

Ez ügyben közös bizottságot választottak, amelynek az a feladata, hogy a hozott határozatot átültessék a gyakorlati életbe. A bizottság a következő tagokból tevődik össze: Velcea Dumitru, Ștefan Nișcov, Andrei Dan, Fazekas Gheorghe, Horváth Ștefan, Dan Mihai, Zară Nicolae, Bernal Cristian, Vântoiu Ioan és Mastan Teodor.

Az otthon építésével kapcsolatos ügyek rendezése végett a közös bizottság március 12-ére gyűlést hívott össze. A gyűlés lelkesedéssel vette tudomásul a vezetőségi határozatot és elhatározta, hogy a munkásothon felépítéséért a legmesszebbmenő erkölcsi és anyagi áldozatot hozza meg.

Tekintettel arra, hogy a meglévő készpénz, mintegy 70.000 lei, nem elégséges az otthon befejezésére, a gyűlés megbízta a vezetőségeket, hogy írásban forduljanak anyagi támogatásért a különböző munkásintézményekhez, valamint a papir- és celulozégégyárak igazgatóságaihoz.

A gyűlés elhatározta még, hogy minden munkás egy napi kereset leadásával, valamint más segéllyel is hozzájárul az otthon felépítéséhez.

A zernesti munkások kezdeményezése dicsejétre méltó. Ezt a kezdeményezést minden erőnkkel támogatnunk kell, hogy meg tudják valósítani tervüket, mint amely hivatott a munkástömegek kulturáját és erkölcsi nivóját emelni.

Vasipari hírek

Magyarország a vasiparnak szükséges érc tulnyomórészét importálni kénytelen

Az 1937. évben Magyarország 290 ezer tonna vasércet termelt és 500 ezer tonna vasércet importált.

A nyersvastermelés 360 ezer tonnát, a nyersacéltermelés pedig 670 ezer tonnát tett ki, az 1933. évi 92 ezer, illetőleg 228 ezer tonnával szemben.

Az 1937. évben Magyarország vas- és acélárúexportja 153 ezer tonnát, importja pedig 73 ezer tonnát tett ki.

Az 1938. évben Magyarország vaskivitele csökkent, főleg mert Románia és Jugoszlávia állandóan fejlődő vasipara a bevittet csökkentette.

A csökkent kivittelt a belföldi piac felvevőképeségének növekedése — a fegyverkezési program végrehajtása — fogja ellensúlyozni.

Az 1938. évben Magyarország vasérc-termelése 80 ezer tonnával 370 ezer tonnára növekedett, ugyanakkor a vasércimport 485 ezer tonnáról 420 ezer tonnára csökkent.

A nyersanyagtermelés 1938-ban 335 ezer tonna volt, az előző évi 358 ezer tonnával szemben.

A mangánérctermelés 22.200 tonnára csökkent az előző évi 25 ezer tonnával szemben.

A bauxittermelés 450 ezer tonnáról 540 ezer tonnára emelkedett.

Az Astra vagongyár újabb nagy megrendelést kapott a C. F. R.-től

Az „Astra” Első Román Vagon- és Motorgyár Részvénytársaság aradi üzemei a CFR-nek 400 darab gabonaszállító teherkocsit szállít.

Ezenkívül az „Astra” megrendelést kapott a királyi udvartól 12 Pullmann-kocsiból álló különvonat építésére, amely a legmodernebb berendezésű lesz.